

ЗОРІНА Олександра,

доцент, доцент кафедри друкованих медіа та історії журналістики,
Навчально-науковий інститут журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СПІВПРАЦЯ РЕПОРТЕРА ТА ФОТОРЕПОРТЕРА В УМОВАХ ВІЙНИ

Співпраця фоторепортера і власне репортера, в ширшому розумінні – творця друкованого тексту: літератора, живописця тощо, завжди відрізнялася цілим спектром виробничих, етичних, суто професійних аспектів, окремих нюансів. Останнє стосується вже психології індивідуальної співпраці, зокрема вмінню і готовності не тільки надати можливість колезі створити оптимальні умови для написання (зйомки), але і неодмінної готовності підстрахувати товариша по репортерському цеху в екстремальній ситуації.

Як нині цей процес відбувається в Україні, за умови різкого скорочення друкованих та інтернет-медіа, зменшення їх накладу? Стверджуємо, що навіть порівняно незначна кількість репортерів, яка ще залишилася, досить успішно співпрацює із фоторепортерами. Переважно зарубіжних агенцій на кшталт AP, Франс Прес, Рейтер, хоча світлини активно друкуються і в наших періодичних виданнях.

Тандем двох творчих індивідів, досягається не тільки толерантністю, взаємними поступками але і довгими роками напруженої праці.

На жаль, часто-густо на війні подібний тандем досить часто закінчується трагічно. «В Україні від початку війни у 2014 році загинули 113 медійників, з них 106 – від початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. Про це свідчать дані моніторингу Інституту масової інформації.

За їх даними, з 2014 року 15 медійників – шість українських та дев'ять іноземних – загинули під час виконання професійної діяльності, 14 – як цивільні жертви, і 84 – як учасники бойових дій.

«Від початку російсько-української війни Україна втратила десятки журналістів – як українських, так і іноземних. Це були сміливі люди, які ризикували життям, аби донести правду про злочини Росії до світу. Їхні репортажі ставали голосами тих, кого намагалися змусити мовчати. Завдяки їхній відданості світ дізнався про Бучу, Ізюм, Маріуполь», – зазначила керівниця відділу моніторингу свободи слова Інституту масової інформації Катерина Дячук» [1].

Список тих, хто загинув чи отримав поранення під час бойових дій, продовжується чи не щодня. Зумовлено це і тим, що більшість репортерів, які висвітлюють російсько-українську війну, все ж дотримуються класичних канонів жанру. Себто, ситуації, за якої репортер має описувати лише те, що побачив особисто, нехтуючи вимислом, важливість якого гіперболізує Том Вулф у своєму вченні про нову журналістику.

Сучасні військові репортери у своїй основній масі пишуть, як, приміром, класик жанру Ернест Гемінгвей.

За вірєць процитуємо початок репортажу письменника і військового кореспондента Ернеста Гемінгвея у матеріалі: «Як ми вступали в Париж»: «Немає слів, щоб описати почуття, що охопили мене, коли з південного сходу від Парижа з'явилася бронетанкова колона генерала Леклерка. Щойно, повернувшись із дозору, страшенно переляканий, перецілований усіма покидьками міста, жителям якого здавалося, ніби своєю випадковою появою ми принесли їм визволення, я дістав повідомлення, що генерал уже близько і хоче нас бачити. В супроводі одного із визнаних діячів руху Опору та полковника Б, котрий був відомий на той час в Рамбуйє як доблесний офіцер і *grand seigneur* (багата людина), що як здавалося нам з давніх-давен утримував місто, ми, трохи схвильовані, подалися до генерала. Його привітання (з тих, що не надаються до друку) вічно звучатиме в моїх вухах.

— Геть звідси, паскуди, – такий був зміст того, що просичав доблесний генерал. І полковник Б., король Опору та ваш бронетанковий кореспондент відступили» [2, с. 671–672].

Очевидно, що сам письменник і репортер не тільки був учасником і свідком ситуації, що він її змальовує, а й певним чином, пережив цю ситуацію емоційно. Себто, репортаж класичний, із яскравою домінантою авторського *«alter ego»*. Образності і динамізму додає той факт, що досвідчений письменник користується суто художніми прийомами зображення реальної події. Репортаж набуває художнього звучання.

І, з точністю до навпаки, серія замальовок російсько-української війни Артура Дроня «Гемінгвей нічого не знає», позиціонується у Вікіпедії, як: «збірка короткої прози українського письменника Артура Дроня, видана у 2025 році видавництвом ВСЛ. Твір позиціонується як «свідчення солдата» – художнє осмислення досвіду війни через фрагментарні тексти, сни та спогади. Третя у доробку й перша прозова збірка автора» [3].

Чи називати цю книжку прозою – питання до літературних критиків. Ми ж констатуємо, що маємо вірєць суто репортажної передачі фактичного матеріалу. Звісно, попри інтригу у назві книги, із світовою класикою, книжка

Дроня має небагато спільного. Проте вже сам факт появи в Україні певної кількості дещо стриманих, «протокольних» репортажних матеріалів під дахом одного видання, можемо вітати.

І в першому і в другому випадку, репортери працювали без фоторепортерів. Без пари і художньої підтримки. Наочно спостерігаємо, як в обох випадках репортажні матеріали від цього стають менш ефектними, менш інформаційними, менш емоційними.

Сучасним журналістам, особливо тим, що сподіваються скористуватися порадою репортера і письменника Ернеста Гемінгвея: «Війна – шанс для белетриста», слід подбати про те, щоб виходити на завдання із товаришем і колегою. Фоторепортером.

Список використаної літератури

1. Надія Собенко. В Україні з 2014 року внаслідок війни загинули 113 журналістів. URL: <https://suspilne.media/1036625-v-ukraini-z-2014-roku-vnaslidok-vijni-zaginuli-113-zurnalistiv/>
2. Хемінгуей Е. Твори в 4-х томах. Том 4. Нарис, спогади, роман, оповідання публіцистика. / Перекл. з англ. К.: «Дніпро», 1981. 718 с.
3. Артур Дронь. «Гемінгвей нічого не знає». URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гемінгвей_нічого_не_знає.